

ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมาย

ยาเสพติด พ.ศ. 2564¹

จิรพงศ์ โอภาส²

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากความหมาย ประวัติความเป็นมา และแนวคิด ทฤษฎีกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับยาเสพติดประกอบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ประสบปัญหานักโทษล้นเรือนจำเป็นอันดับต้นๆ ของโลก โดยส่วนใหญ่ราวร้อยละ 80 คือนักโทษที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติด และเป็นปัญหาเรื้อรังมาอย่างยาวนาน และยังไม่สามารถที่จะแก้ไขหรือกำจัดปัญหานี้ได้อย่างเด็ดขาด การที่ไทยมีนักโทษคดียาเสพติดล้นนับเป็นตัวสะท้อนประการหนึ่งว่า เรามีแนวทางการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดที่เป็นปัญหา แม้ว่าประเทศไทยจะมีข้อกฎหมายลงโทษผู้ทำผิดในคดียาเสพติดที่รุนแรง รวมทั้งมีปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดที่แข็งแกร่ง แต่ปัญหาดังกล่าวนี้ก็ยังไม่สามารถที่จะลดให้หมดไปได้ แม้ว่ายาเสพติดจะเป็นสิ่งให้โทษและเป็นอันตรายต่อตัวผู้เสพหากมีการใช้ยาเสพติดอย่างต่อเนื่องก็จะเกิดภาวะ “สมองตื้อ” หรือ ภาวะผิดปกติทางสมองได้ นอกจากนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลโดยตรงต่อตัวผู้เสพแล้วยังส่งผลต่อครอบครัวและสังคมอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 จึงได้ถูกตราขึ้น โดยการรวบรวมเอากฎหมายยาเสพติดที่เคยกระจายอยู่หลายฉบับ ให้บูรณาการอยู่ในกฎหมายฉบับเดียวกัน โดยประมวลกฎหมายดังกล่าวประกอบด้วย 186 มาตรา ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ภาค ได้แก่ ภาค 1: การป้องกันปราบปราม และควบคุมยาเสพติด, ภาค 2: การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสภาพทางสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติด และ ภาค 3: บทกำหนดโทษ โดยการเกิดขึ้นของกฎหมายยาเสพติดใหม่ โดยมีประเด็นสำคัญหลักๆ ที่ควรรู้อยู่ 5 ประการ คือ ประการแรก เป็นการรวบรวมข้อกฎหมายให้เป็นระบบและเป็นเอกภาพประการที่สอง เป็นการใช้ระบบคณะกรรมการเข้ามาขับเคลื่อน ประการที่สามเป็นการเปิดช่องให้สามารถนำยาเสพติดไปใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ การศึกษาวิจัย และเศรษฐกิจ ในส่วนของประการที่สี่เป็นการปรับเปลี่ยนแนวทางการลงโทษผู้ทำผิดให้สมเหตุสมผลขึ้น โดยมุ่งเน้นปราบปรามไปที่กลุ่มผู้ค้า-ขบวนการค้ายา ประการสุดท้ายคือ การมองผู้เสพเป็นผู้ป่วย เน้นนำวิธีทางสาธารณสุขเข้ามาแก้ปัญหามันผู้เสพยา โดยใช้กระบวนการ

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่องปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ณฐ สันตาสว่าง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ จตุพร วงศ์ทองสรรค์ และรองศาสตราจารย์ประเทือง ธนนิผล

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดพังงา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บำบัดรักษาฟื้นฟู ซึ่งเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ก็เพื่อป้องกัน ปรามปราม และควบคุมยาเสพติด รวมถึงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแพร่กระจายยาเสพติดเข้าสู่กลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการที่ประกอบด้วยบุคลากรซึ่งมีความหลากหลายจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณากำหนดนโยบายในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน ปรามปราม และควบคุมยาเสพติด และรวมถึงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพทางสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติดให้เป็นไปด้วยความรอบคอบและมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่ากฎหมายฉบับนี้แม้จะได้มีการแก้ไขแล้วก็ยังคงมีปัญหาข้อสงสัยในหลายประการ ดังที่ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ไปแล้วในบทที่ 4 ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญของแต่ละประเด็นปัญหาได้ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่งปัญหาเกี่ยวกับมาตรการในการป้องกัน ปรามปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

เนื่องจากพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ตามมาตรา 127 กฎหมายระบุว่า ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นั้นสมคบกันกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษ และกว่ากระทำเป็นคณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดและเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่น ให้ถือว่าเป็นความผิด “องค์กรอาชญากรรม” (มาตรา 127 วรรคหนึ่ง และวรรคสี่) ดังนั้นบุคคลที่อยู่ในครอบครัวซึ่งมีสถานะเป็นสามีภรรยา หากสามีหรือภรรยาโดนจับแล้วนั้น กฎหมายก็จะเหมารวมไปด้วย แต่หากครอบครัวใด มีบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปก็จะโดนข้อหาความผิดในฐานะ “องค์กรอาชญากรรม” ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงบางครั้งคนในครอบครัวก็อาจจะไม่รู้เห็นในการกระทำของผู้ที่ถูกจับกุมก็ได้

จึงเป็นปัญหาว่า หากกฎหมายไม่มีข้อยกเว้นไว้ หากมีการจับแบบเหมารวมทั้งหมดน่าจะไม่เป็นเหตุอันสมควรเหมาะสมยิ่ง ด้วยเหตุเพราะคดีดังกล่าวนี้เป็นคดีอาญาที่มีความผิดร้ายแรง ดังนั้นผลกระทบที่ตามมาคือ บุคคลในครอบครัวถูกตั้งข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่า อยู่ด้วยกันไม่รู้เห็นหรือยินยอมด้วยคงเป็นไปได้ ดังนั้นบุคคลดังกล่าวก็ต้องเข้าสู่กระบวนการตามระบบกล่าวหาซึ่งต้องรับภาระไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่าย เรื่องเวลา หน้าที่การงาน และต้นทุนทางสังคมที่ต้องถูกตัดสินก่อนเข้าสู่กระบวนการโดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ซึ่งการที่มาตรา 127 กฎหมายบัญญัติในลักษณะเจาะจงในเรื่องตัวบุคคลเป็นหลัก โดยไม่มีข้อยกเว้นข้อสันนิษฐานเพื่อป้องกันสิทธิของบุคคลในครอบครัวก่อนเข้าสู่กระบวนการก่อนการใช้สิทธิประกันตัวถือว่าเป็นธรรมหรือไม่ ด้วยเหตุอันเกิดจากการไม่สามารถแบ่งแยกกลุ่มผู้กระทำความผิดออกจากกันจนทำให้การลงโทษผู้กระทำความผิดมีลักษณะแบบเหมารวม กวาดทุกคนเข้าไปอยู่ในเรือนจำทั้งหมด โดยไม่มีข้อกฎหมายหรือข้อสันนิษฐานที่มีความยืดหยุ่นว่าด้วยเรื่องข้อยกเว้นไว้แม้ภายหลังจะพิสูจน์ว่าไม่มีความผิดแต่

สิทธิที่สูญเสียไปในระหว่างนั้นมากเกินไปจนเกินกว่าจะเยียวยาได้ กฎหมายควรมีข้อยกเว้นเพื่อพิสูจน์ความผิดของบุคคลที่เกี่ยวข้องกันในกรอบของของผู้ติดยาเสพติดก่อนถึงจะดำเนินคดีกับบุคคลกลุ่มดังกล่าวได้

ประเด็นที่สองปัญหาเกี่ยวกับมาตรการบำบัดรักษาและการฟื้นฟูแก่ผู้ติดยาเสพติด

สำหรับกระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดของกฎหมายฉบับใหม่นั้นมีความมุ่งเน้นไปที่การใช้กระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูในสัดส่วนที่มากกว่าการลงโทษทางอาญาผู้เสพยา โดยกฎหมายกำหนดแนวทางให้ศาลพิจารณาคดีโดยคำนึงถึงการสงเคราะห์ให้ผู้เสพลึกเสพด้วยการนำเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดเพื่อการฟื้นฟูสภาพทางสังคม และนอกจากการเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาคำสั่งศาล ผู้กระทำผิดยังสามารถเลือกสมัครใจเข้าสู่กระบวนการได้ด้วยตัวเองจนเสร็จสิ้นกระบวนการ โดยผู้ทำผิดจะไม่ถูกดำเนินคดี ทำให้ผู้ทำผิดนั้นจะไม่มีประวัติอาชญากร ซึ่งจะช่วยให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ง่ายขึ้น และเมื่อกระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูเสร็จสิ้นแล้ว ยังมีมาตรการติดตามผู้ผ่านการบำบัดอยู่เป็นระยะตามลักษณะ 3 ว่าด้วยการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด และลักษณะ 4 ว่าด้วยการฟื้นฟูสภาพทางสังคม ตามมาตรา 114 ที่ได้บัญญัติไว้จึงเป็นปัญหาว่าจากประมวลกฎหมายยาเสพติดที่เป็นระบบบำบัดรักษา จึงมีข้อสังเกตว่า หากนำมาใช้เป็นมาตรการทางกฎหมายกับผู้เสพยาเสพติดที่ปัจจุบันยังมีโทษทางอาญา (มาตรา 162 และมาตรา 163) และเป็นการบังคับบำบัดเพื่อฟื้นฟูจะทำให้เยื่อกลายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการค้ายาเสพติดเสมือนหนึ่งว่าเป็นการซ้ำเติมผู้เสพซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์มาตรการของรัฐตามลักษณะ 3 ว่าด้วยการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด และลักษณะ 4 ว่าด้วยการฟื้นฟูสภาพทางสังคม ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 หรือไม่ ด้วยเหตุผลเพราะคนที่เสพยาบางคนครอบครัวไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมได้ จึงต้องให้รัฐช่วยจัดการ และสามารถทำให้ผู้เสพสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างคนปกติทั่วไป แต่เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ใช้มาตรการดังกล่าวนี้ได้เฉพาะผู้ที่สมัครใจยินยอมเท่านั้น (มาตรา 114 วรรคสอง) แต่ไม่สามารถบังคับบุคคลใดเข้าสู่มาตรการในการใช้กระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูได้ ดังนั้น กฎหมายควรกำหนดให้บุคคลซึ่งมีความเกี่ยวพันทางครอบครัวสามารถร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำตัวผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดได้ หากผู้ติดยาเสพติดคนดังกล่าวนั้นกระทำการอันก่อให้เกิดความเดือดร้อนและเสียหายต่อผู้อื่น

ประเด็นที่สามปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการควบคุมผู้ติดยาเสพติดไปยังสถานพยาบาล หรือศูนย์คัดกรองยาเสพติด

เนื่องจากพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 มาตรา 115 (6) กำหนดไว้ว่าเพื่อประโยชน์ในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและส่งตัวผู้นั้นไปยังสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรองเจ้าหน้าที่งานจะให้บุคคลนั้นอยู่ในความดูแลเป็นการชั่วคราวได้ แต่ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลนั้นมีสารเสพติดอยู่ในร่างกาย ซึ่งการที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตามมาตรา 115 นี้ ถือว่าเป็นการกำหนดเวลาที่น้อยเกินไป เพราะในการตรวจร่างกายและขั้นตอนในการดำเนินการนั้นล้วนต้องใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น เวลาเพียง 24 ชั่วโมง อาจไม่เพียงพอในการดำเนินการ

นอกจากนี้ หากมีเหตุจำเป็นหรือมีเหตุสุดวิสัยที่ไม่อาจคาดการณ์ได้เกิดขึ้น จนไม่สามารถส่งตัวไปยังสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรองภายในกำหนดได้ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะต้องนำผู้ที่เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดไปไว้เพื่ออยู่ในความดูแลเป็นการชั่วคราวไว้ ณ ที่ใด ด้วยเหตุเพราะว่ากฎหมายไม่กำหนดสถานที่ไว้ คงมีแต่กฎกระทรวงการดำเนินการเพื่อบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2565 ข้อ 15 วรรคสอง ที่กำหนดข้อห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่นำไปสถานที่) เรือนจำ ทัณฑสถาน สถานกักขัง สถานกักกัน ห้องควบคุมผู้ต้องหาเท่านั้น จึงส่งผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหากเกิดเหตุความจำเป็นหรือเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรา 115 (6) ได้ ดังนั้น ควรมีการขยายกรอบของระยะเวลาให้เพิ่มขึ้นเพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้มีเวลาในการดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ทั้ง 3 ประเด็น คือ ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการในการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการบำบัดรักษาและการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดและปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการควบคุมผู้ติดยาเสพติดไปยังสถานพยาบาล หรือศูนย์คัดกรองยาเสพติด ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการในการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด

เดิม พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564

มาตรา 127 บัญญัติว่า “ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้หนึ่งสมคบกันกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าแสนบาท

วรรคสอง ถ้าได้มีการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

วรรคสาม ในกรณีที่การกระทำตามวรรคหนึ่งมีลักษณะเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง

วรรคสี่ เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ คำว่า “องค์กรอาชญากรรม” หมายความว่าคณะบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดและเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่น”

เห็นควรเพิ่ม วรรคห้า ในมาตรา 127 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564

เป็น “ให้บุคคลซึ่งมีความเกี่ยวพันกันทางครอบครัว เช่น บิดา มารดา สามี ภรรยา หรือบุตร ญาติพี่น้องของผู้ติดยาเสพติดตามความวรรคหนึ่ง และวรรคสาม ให้ถือว่าเป็นบุคคลเดียวกันและให้ข้อสันนิษฐานไว้

ก่อนว่าบุคคลนั้นไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลดังกล่าวนี้จะไม่มีความผิด หรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดดังกล่าว”

เดิม พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564

มาตรา 11/7 บัญญัติว่า “การแจ้งข้อหาแก่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 125 หรือมาตรา 127 แห่งประมวลกฎหมายอาญา จะต้องได้รับอนุมัติจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญา หรือผู้ที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญามอบหมาย เว้นแต่กรณีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีแล้วพนักงานอัยการเห็นควรแจ้งข้อหาแก่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 125 หรือมาตรา 127 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเพิ่มเติม ให้พนักงานอัยการเป็นผู้อนุมัติให้แจ้งข้อหาเพื่อดำเนินคดีตามมาตรานี้ และเมื่อดำเนินการตามที่ได้รับอนุมัติแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรายงานให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามอาชญาพิจารณาทบทวนที่

วรรคสอง การขออนุมัติ การอนุมัติและการรายงานตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

เห็นควรเพิ่ม วรรคสามในมาตรา 11/7 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564

เป็น “ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถควบคุมตัวบุคคลที่มีความเกี่ยวพันทางครอบครัวของบุคคลที่ถูกแจ้งข้อกล่าวหา ตามมาตรา 127 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2564 ได้ จนกว่าการสอบสวนแล้วเสร็จ โดยให้เจ้าหน้าที่จัดหาสถานที่ที่เหมาะสมรับรองบุคคลดังกล่าว และไม่ให้อือเสมือนว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาในการกระทำความผิด”

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นควรให้บุคคลซึ่งมีความเกี่ยวพันกันทางครอบครัวของผู้ผิดอาญาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเข้าสู่การบำบัดรักษาฟื้นฟูภาคบังคับ โดยสามารถยื่นคำร้องขอจากรัฐเข้าช่วยเหลือ เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายตามมาตราดังกล่าวนี้นี้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2564 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ต่อไป

2. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการบำบัดรักษาและการฟื้นฟูแก่ผู้ผิดอาญา

เดิม พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2564

มาตรา 114 บัญญัติว่า “ในกรณีที่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตรวจพบผู้ที่มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่ากระทำความผิดฐานยาเสพติดตามมาตรา 162 หรือมาตรา 163 หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพตามมาตรา 164 ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคม หรือมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคมที่เกิดจากโรคทางจิตและประสาท หรืออาการที่เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติดที่ใช้

และสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจส่งตัวผู้นั้นไปสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรองต่อไป

วรรคสอง เมื่อผู้สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาตามวรรคหนึ่งเข้ารับการบำบัดรักษาและปฏิบัติตามครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา จนได้รับการรับรองเป็นหนังสือว่าเป็นผู้ผ่านการบำบัดรักษาเป็นที่น่าพอใจจากหัวหน้าสถานพยาบาลยาเสพติดหรือสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ผู้นั้นไม่มีความผิดในมาตราดังกล่าว

วรรคสาม หากผู้เข้ารับการบำบัดรักษาตามวรรคหนึ่งหลบหนีหรือไม่ให้ความร่วมมือในการบำบัดรักษาจนครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้สถานพยาบาลยาเสพติดหรือสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจัดทนาย ปรึกษา ข้าราชการ และพฤติการณ์ของผู้หลบหนีหรือไม่ให้ความร่วมมือในการบำบัดรักษาดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาให้เข้ารับการบำบัดรักษาตามวรรคหนึ่ง”

เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม

วรรคหนึ่ง เป็น “ในกรณีที่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตรวจพบผู้ที่มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดตามมาตรา 162 หรือมาตรา 163 หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพตามมาตรา 164 ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคม หรือมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคมที่เกิดจากโรคทางจิตและประสาท หรืออาการที่เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติดที่ใช้ และสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา หรือบุคคลซึ่งมีความเกี่ยวพันทางครอบครัว เช่น บิดา มารดา สามี ภรรยา หรือบุตร ญาติพี่น้องของผู้ติดยาเสพติดร้องขอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ส. พร้อมทั้งพยานหลักฐานน่าเชื่อถือด้วยแก่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเห็นชอบและส่งตัวผู้นั้นไปสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรองต่อไป”

วรรคสอง เป็น “เมื่อผู้สมัครใจ หรือ บุคคลบุคคลซึ่งมีความเกี่ยวพันทางครอบครัวร้องขอ เข้ารับการบำบัดรักษาตามวรรคหนึ่งเข้ารับการบำบัดรักษาและปฏิบัติตามครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา จนได้รับการรับรองเป็นหนังสือว่าเป็นผู้ผ่านการบำบัดรักษาเป็นที่น่าพอใจจากหัวหน้าสถานพยาบาลยาเสพติดหรือสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ผู้นั้นไม่มีความผิดในมาตราดังกล่าว”

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาแก้ไขเพิ่มเติม วรรคหนึ่งและวรรคสองเข้าไป เพื่อให้บุคคลซึ่งมีความเกี่ยวพันทางครอบครัว เช่น บิดา มารดา สามี ภรรยา หรือบุตร ญาติพี่น้องของผู้ติดยาเสพติด เข้ามามีส่วนร่วม นอกเหนือจากความสมัครใจของผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้เข้ามาสนับสนุนในกระบวนการเข้าสู่การบำบัดรักษาฟื้นฟูภาค

บังคับ สามารถยื่นคำร้องขอจากรัฐเข้าช่วยเหลือ เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายตามมาตราดังกล่าวนี้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ต่อไป

3. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการควบคุมผู้ติดยาเสพติดไปยังสถานพยาบาล หรือศูนย์กักตวงยาเสพติด

เดิม พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564

มาตรา 115 บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) ตรวจหรือค้นผู้มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเสพยาเสพติด

(2) ยึดยาเสพติดจากผู้ครอบครองยาเสพติด

(3) ตรวจหรือทดสอบหรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบสารเสพติดในร่างกายของบุคคล เมื่อมีเหตุจำเป็นประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลนั้นเสพยาเสพติดในสถาน สถานใด ๆ หรือยานพาหนะ

(4) สอบถามและตรวจสอบ เพื่อทราบชื่อ อาชีพ ที่อยู่ ประวัติ รายได้ และพฤติการณ์อื่นของบุคคลตาม (1) (2) หรือ (3)

(5) สอบถามความสมัครใจและให้ลงนามสมัครใจหรือไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา

(6) เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตาม (1) (2) (3) (4) และ (5) และเพื่อส่งตัวผู้นั้นไปยังสถานพยาบาลยาเสพติด จะให้บุคคลนั้นอยู่ในความดูแลเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลนั้นมีสารเสพติดอยู่ในร่างกาย

(7) บันทึกพฤติการณ์แห่งการดำเนินการตาม (1) (2) (3) (4) (5) และ (6) และส่งไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อเก็บไว้เป็นพยานหลักฐานในกรณีที่จะดำเนินคดีกับบุคคลนั้น

วรรคสอง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดในกฎกระทรวง”

เห็นควรแก้ไข

มาตรา 115 (6) เป็น “เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตาม (1) (2) (3) (4) และ (5) และเพื่อส่งตัวผู้นั้นไปยังสถานพยาบาลยาเสพติด จะให้บุคคลนั้นอยู่ในความดูแลเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกิน 48 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลนั้นมีสารเสพติดอยู่ในร่างกาย”

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เพิ่มระยะเวลาในการดำเนินการของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจให้นานขึ้นจาก 24 ชั่วโมงเป็น 48 ชั่วโมง เพื่อความสะดวก และความคล่องตัวในการ

ปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน ซึ่งผู้ศึกษาได้นำแนวคิดเรื่องระยะเวลาดังกล่าวนี้จากกฎหมายต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการใช้บังคับ

เห็นควรเพิ่ม

วรรคสาม มาตรา 115 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564

เป็น “ตามความวรรคหนึ่ง (6) กรณีหากเกิดเหตุจำเป็นหรือเหตุอันเป็นการสุจริต เจ้าหน้าที่ไม่สามารถส่งตัวผู้บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดไปยังสถานพยาบาลยาเสพติด ให้เจ้าหน้าที่ทำการให้บุคคลนั้นอยู่ในความดูแลเป็นการชั่วคราวได้ในสถานสถานกักกันในเขตนั้น ๆ ทั้งนี้ จะต้องอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ต้องไม่ปะปนกับผู้ต้องหาหรือมีบุคคลอื่นซึ่งไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานผู้อยู่ในความดูแลเป็นการชั่วคราวโดยคำนึงถึงอายุเพศและสถานะของผู้ผู้นั้นอย่างใกล้ชิด”

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเพิ่มข้อยกเว้นให้มีความยืดหยุ่นของบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยกรณีเหตุจำเป็นหรือเหตุสุจริตเข้าไปให้มีผลบังคับใช้กฎหมายให้มีความชัดเจนง่ายในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน เพื่อให้บุคคลที่ทำการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดสามารถใช้เป็นสถานดูแลชั่วคราวได้หากเกิดการฉ้อโกงตามที่ผู้ศึกษาได้กล่าวมานี้ โดยไม่ขัดกับบทกฎหมายการดำเนินการเพื่อบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด พ.ศ 2565 ข้อ 15 และ ข้อ 16 วรรคสอง (4) เพื่อให้มีผลในการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 10. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2564).

วรรณวิภา สวาสดีเพชร. “ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณี บทสันนิษฐานเด็ดขาด ตามพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522.” สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2560. อ้างถึงใน สำนักกิจการในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภากระทรวงยุติธรรม. (2557). ความผิดคดียาเสพติดและแนวทางในการปรับบทลงโทษ.

วิเชษฐ สีนประสิทธิ์กุล. “กฎหมายและมาตรการเกี่ยวกับแอมเฟตามีนและอนุพันธ์: ประเทศสหรัฐอเมริกา.”

วารสารกฎหมายและสังคมรังสิต 1. 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2562): 52-53.

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษากฎหมายยาเสพติดในต่างประเทศ: ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศสสวิตเซอร์แลนด์เยอรมันโปรตุเกส อังกฤษและสหรัฐอเมริกา. (กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2556).

ศุภภาพิชญ์ มณีนาถ. “ความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรมยาเสพติดและอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน.”

วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ). คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2562.

สมบัติ ชัยวณิชย์. “ปัญหาในการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล.” วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิง
พุทธ 5. 9 (กันยายน 2563): 283.